Luonnonvarakeskus

291/00 00 02 00/2022

8.2.2022

Asia: Asia: Valkoposkihanhen metsästyksen salliminen, Maa- ja metsätalousvaliokunta torstai 10.02.2022 klo 10.00 / KAA 3/2020 vp / Asiantuntijapyyntö (KAA 3/2020 vp)

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Markus Piha

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Kansalaisaloitteessa vaaditaan, että Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee tarvittavat lakimuutokset, jotta valkoposkihanhen rajoitettu metsästys voidaan ottaa osaksi hanhien viljelyksille ja viheralueille aiheuttamien haittojen torjuntaa.

2 Lausunto

Pyydettynä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.
Valkoposkihanhen maailmankannaksi arvioitiin vuosina 2013–2018 n. 1,3 miljoonaa yksilöä (AEWA/EGMIWG/Inf.5.11 & AEWA/EGMIWG/Inf.5.17). Suomessa tavattavat valkoposkihanhet koostuvat Suomessa pesivästä osapopulaatiosta (syyskanta n. 34 000 yksilöä) sekä Barentsinmerellä pesivästä kannasta, jotka levähtävät Suomen maatalousalueilla muuttomatkansa aikana keväisin ja syksyisin. Barentsinmerellä pesivän populaation syyskanta on yli miljoona yksilöä.

Luonnonvarakeskus (Luke) keskittyy lausunnossaan pääosin Suomen kautta muuttavan Barentsinmeren valkoposkihanhipopulaatioon, sillä se on viime vuosina aiheuttanut valtaosan rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvauksista.
Suomen pesimäkannan seurannasta vastaa Suomen ympäristökeskus. Suotuisan suojelutason kannan minimikooksi (2013–2018) on arvioitu 7000 paria, mikä syyskannassa vastaa n. 20 000 yksilöä. (https://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=fi/eu/art12/envxabcra/FI_birds_reports_20191031-102330.xml&conv=612&source=remote#A045-C_B). Suomessa pesivä kanta esiintyy pesimäkauden jälkeen runsaimmin kaupunkien viheralueilla sekä rannoilla, joissa hanhien ampuminen voi olla vaikeaa ja aiheuttaa ihmisille vaaratilanteita, ja joilla poikkeusluvan edellyttämä hanhien aiheuttama vakava haitta ei välttämättä toteudu.

Barentsinmerellä pesivän valkoposkihanhikannan voi populaatiobiologisesti katsoa kestävän metsästystä, sillä suotuisan suojelun minimitasoksi on määritelty 380 000 yksilöä (AEWA/EGMIWG/5.18), ja kannan arvioitiin vuonna 2019 käsittävän 1,3 miljoonaa yksilöä (AEWA/EGMIWG/5.18).
Valkoposkihanhen statuksen muuttaminen luonnonsuojelulailla rauhoitetusta lajista metsästyslain alaiseksi riistalajiksi on poliittinen kysymys. Luke huomauttaa, että monille viljelijöille valkoposkihanhien aiheuttamista satovahingoista maksetut korvaukset ovat tärkeitä elinkeinon jatkamiseksi, ja mahdollinen muutos lajin statuksessa ei saisi vaarantaa korvauskäytäntöä. Mahdollisesta metsästyksestä huolimatta satovahinkoja ennakoidaan yhä syntyvän.

Luke on tutkinut kahdessa hankkeessaan hanhien aiheuttamia maatalousvahinkoja sekä erilaisten karkotusmenetelmien tehokkuutta viljelysvahinkojen torjunnassa Itä-Suomessa. Passiivisten karkotuskeinojen (esim. ilmapallot ja haukkaleijat) teho on osoittautunut heikoksi. Aktiiviset karkotuskeinot toimivat paremmin, ja karkotuskeinoina on tutkittu hanhien hätyyttämistä lähestymällä, laser-karkottimia, paukkupatruunoita sekä kuolettavasti ampumista. Aktiivisten karkotusmenetelmien välisiä eroja koskevaa aineistoa ei ole vielä Lukessa yksityiskohtaisesti analysoitu.
Alustavien Luken tutkimustulosten mukaan valkoposkihanhet saadaan melko hyvin ohjattua ja pidettyä niille varatuilla hanhipelloilla, mikäli karkotusta tehdään aktiivisesti siellä, missä hanhien ei haluta aiheuttavan vahinkoa, ja hanhille tarkoitetut lintupellot ovat kasvustoltaan hanhille houkuttelevia. Aktiivista karkotusta on kuitenkin suoritettava lähes vuorokauden ympäri, ja läpi koko muuttokauden, joka ei ole mahdollista yksittäisille maanviljelijöille. Luken tutkimuksessa karkotusta suorittivat siihen palkatut karkottajat.

Suomessa on myönnetty poikkeuslupia valkoposkihanhien aiheuttamien viljelysvahinkojen torjumiseksi kuoliaaksi ampumalla vuonna 2020 n. 15 000 yksilölle ja 2021 n. 17 000 yksilölle. Lupia on käytetty alle 1000 kumpanakin vuonna. Tappamalla tehty karkottaminen perustuu siihen, että linnut oppivat välttämään viljelmiä, joissa joitakin yksilöitä ammutaan kuoliaaksi. Ajatuksena ei siis ole kannan vähentäminen, vaan lintujen käyttäytymisen muuttaminen. Luke on analysoinut vuoden 2020 poikkeuslupia käyttäneiden ampujien raportit ja havainnot hanhien käyttäytymisestä, ja alustavien tutkimustulosten mukaan hanhet pysyvät parhaiten poissa, kun ampumista suoritetaan säännöllisesti ja sen yhteydessä harjoitetaan yhtäaikaisesti aktiivista karkotusta ajamalla hanhet lentoon. Ampumisen teho laski hanhien määrän kasvaessa.

3 Lausunnon tiivistelmä

Yhteenvetona Luonnonvarakeskus toteaa, että Suomessa tavattavat valkoposkihanhet koostuvat Suomessa pesivästä pienestä osapopulaatiosta sekä huomattavasti suuremmasta Barentsinmerellä pesivästä kannasta, jonka yksilöt levähtävät Suomen maatalousalueilla muuttomatkansa aikana keväisin ja syksyisin. Barentsinmerellä pesivän valkoposkihanhikannan voi populaatiobiologisesti katsoa kestävän rajoitettua metsästystä.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 08.02.2022 klo 15:31:08.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Markus Piha

Liitteet:

Tiedoksi: